

Help! Er gaat een koe kalven...

Er staat een koe op het punt om te kalven en jij bent alleen thuis. Wat doe je dan en hoe kun je koe en kalf het beste bijstaan bij het afkalfproces? In negen stappen doorloopt dierenarts Yvette de Geus van Dierenartspraktijk Krommerijnstreek in Schalkwijk het geboorteprocess.

TEKST ANNELIES DEBERGH

- 1** Is de koe onrustig of vertoont ze 'nestdrang'? Het gedrag van de koe vertelt of ze gaat kalven. Het opzwellen van de uierklieren, het verslappen van de bekkenbanden – te zien en te voelen naast de staart – maar ook een daling van de lichaamstemperatuur geven een naderende geboorte aan. Wanneer de vliezen breken, is de geboorte dichtbij.
- 2** Als de geboorte niet vordert, is het zaak om de koe te controleren. Een lage lichaamstemperatuur (richting 38 graden Celsius) en koude oren zijn signalen die kunnen wijzen op melkziekte. Dat is een aanleiding voor een traag vorderende geboorte. Als er toch geen sprake is van melkziekte en de geboorte vlot niet, is het nuttig om jezelf erop voor te bereiden om via de geboorteweg te voelen of het kalf wel goed ligt en vlot kan geboren worden.
- 3** Om bij het opvoelen snel en doeltreffend te werk te kunnen gaan is het belangrijk dat de koe vast staat. Zet de koe vast met een halster of met hulp van een vanghek om rustig en veilig te kunnen werken. Goed is om ook de staart vast te maken en met een strotouwtje te bevestigen aan het halster. Zo heb je geen last van de staart.
- 4** Zorg voor schoon warm water en leg vast handschoenen, glijmiddel en de verlostouwtjes klaar. Verwijder mestresten en maak de kling of ingang van de geboorteweg goed schoon met water (met ontsmettingsmiddel). Doe de handschoenen aan en gebruik glijmiddel om de koe op te voelen, dat vergemakkelijkt het werken. Ga met je hand in de geboorteweg en voel of je het kalf al in het bekken voelt liggen. Check meteen of het kalf goed ligt.

5 Het kalf ligt goed wanneer de kop tussen de voorpoten in het bekken van de koe klaarligt om geboren te worden. Bij een stuitligging liggen de achterpoten klaar in het bekken. In sommige gevallen kan sprake zijn van een ligging met teruggeslagen kop of teruggeslagen poten. Het kalf moet dan eerst in een correcte ligging worden teruggebracht voor de geboorte. Eventueel is hierbij de hulp van de dierenarts nodig.

6 De geboortetouwtjes kunnen nu om de voorpoten van het kalf heen worden aangebracht. Let erop dat de lus of het oog aan de voorzijde van het pootje komt te liggen. Trektouwtjes of kettinkjes moeten tussen de klauw en de kogel (het eerste gewricht) aanliggen. Daarna kan met de hand of met een geboortekrik het kalf worden verlost.

7 Verwijder na de geboorte het slijm uit de bek van het pasgeboren kalf. Mocht het nodig zijn, dan kan het kalf met behulp van koud water over de kop of hartmassage gereanimeerd worden. Omdat de zuigreflex van het kalf het beste is in het eerste halfuur na de geboorte, is een snelle biestgift (de eerste melk van de moeder) wenselijk. Let ook op navelontsmetting en gebruik in de winter een warmtelamp en eventueel een kalverdekje.

TIPS

WAT HEB JE NODIG?

- Een halster
- Wegwerphandschoenen
- Glijmiddel
- Lauwwarm water met ontsmettingsmiddel
- Verlostouwtjes
- Geboortekrik
- Navelontsmetting
- Warmtelamp en/of kalverdekje
- Lauwwarm drinkwater voor de koe

SCHONE VERLOSTOUWTJES

Zorg dat er op het bedrijf minstens twee paar verlostouwtjes zijn. Onhygiënische verlostouwtjes bevatten kiemen en kunnen op die manier voor infecties zorgen bij de koe. Door gebruik te maken van twee paar kunnen de touwtjes afwisselend worden gebruikt. Houd de verlostouwtjes schoon door ze na gebruik te wassen op 60 graden in de wasmachine.

TEMPERATUUR OPNEMEN

De temperatuurmethode kan een goed hulpmiddel zijn om het moment van kalven in te schatten. Enkele dagen voor de kalving is er een lichte stijging van de lichaamstemperatuur waar te nemen. Deze daalt 12 tot 24 uur voor de kalving. Elke morgen en avond de temperatuur van de koe of vaars opnemen kan helpen om het tijdstip van kalven in te schatten.

8 Controleer of de koe niet blijft nabloeden. Geef haar lauwwarm water te drinken, eventueel aangevuld met een energiedrank. Een pijnstillertoe-diening kan bij een moeilijke geboorte nuttig zijn, net als een calciuminfuus of calciumbolussen om melkziekte tegen te gaan.

9 Houd koe en kalf ook na het afkalven onder de aandacht. Gebruik je zintuigen en volg je gevoel. Als koe en kalf goed vreten, is dat positief. Let ook op pijnsignalen: zit de koe niet echt lekker in haar vel, dan is het raadzaam in te grijpen. De lichaamstemperatuur meten is vaak een handig instrument. Ligt de temperatuur rond 38 graden Celsius, dan is vaak melkziekte de oorzaak, boven de 39 graden Celsius kunnen mastitis, baarmoederontsteking of een longontsteking de koe parten spelen.